

IDŐUTAZÁS A 2010-BEN 100 ÉVES DÉLMAGYARORSZÁGGAL: 1957 (48. RÉSZ)

„TORKOTOKRA A MUK-KANTÁST!”

Ötvenhárom hét múlva lesz 100 éves az 1910. május 22-én útjára bocsátott Délmagyarország. Lapunk e jubileuma alkalmából, mintegy visszszám-lálásként, időutazásra hívjuk olvasóinkat: hétről hétre egy-egy esztendő újságtermését átlapozva föl-villantjuk, milyennek láttatta a világot, az országot, a régiót, Szegedet – a Délmagyarországot. A magyar vidék legpatinásabb lapja sorozatának negyvennyolcadik állomása: 1957.

ÚJSZÁSI ILONA

„Hallottam, karakánul viselkedtél a forrongó napokban” – mondja „(-ts)” január 3-i, a címlapon is beharangozott cikkében Marosi Károlynak, akivel „a Szabad Európáról, a disszidál-takról, a dicsőségről” beszélget.

Címlapon a disszidáltak

A dicséret azért járt a színművészek, mert a szegedi színház társulati ülésén „október utolsó napjaiban” kijelentette: „Ne higgyetek a Szabad Európa rádióknak, én tudom, kik vannak ott, azok csak uszítanak.”

A volt disszidens azt mondja: „sokan azt hiszik, hogy kint a dicsőség vár rájuk.” De „tudomásul kell venni: többé nincsenek otthon – külföldiek lesznek, idegenek!”

„Naponta 70-80 személyt fognak el a szegedi járásban tiltott határátlépés kísérletéért” – közli a lapunknak február 10-én interjút adó Dobos Ferenc megyei ügyész helyettes.

Házkutatás, őrizetbe vétel

„Őrizetbe vették a rend ellen izgató, röpcédulákat terjesztő főiskolásokat” – tudatjuk ugyanezen a napon, miután „elterjedt a városban az a hír, hogy a rendőrség házkutatást tartott az egyik egyetemi diákok otthonában”.

„Az előállított személyek a Pedagógiai Főiskola első éves hallgatói: Ko-

■ Immár a munkásöröket nevezik a forradalom katonáinak

FOTÓK: MÓRA FERENC MÚZEUM

vács Albert, Jenei Károly és Nagy Zoltán. Bűnük: a rend helyreállítása, a kormány, a Szovjetunió, a kommunisták elleni izgató röpcédulák terjesztése, utcákon ragasztása.”

„Mi robbant pénteken kora reggel a Boszorkányszigeten?” – kérdezzük a február 2-i címlapon. A válasz: „a légoltalmi parancsnokság tűzsereszei rendszeresen veszélytelené teszik az ellenforradalmi elemek által hátrahagyott robbanóanyagot, lövedékeket.”

Karhatalom és a MUK

„Új plakát jelent meg az utcákon, amelyik felhív minden becsületes hazafit, hogy támogassa a karhatalmat, mely hazánk rendjére, nyugalma- ra vigyáz” – olvasható a lapunkban is nép-

szerűsített plakát alatt. – „Az ellenforradalmat levertük, de meg nem semmisítettük.”

„Hogy mit jelent a titokzatos betű, amellyel az utóbbi időben sokan az 'Adjon isten', vagy 'Jónapot kívánok' helyett köszönnek?” – kérdezi február 6-án Várnagy Györgyné. – „Eláruljuk. Ezt jelenti: 'Márciusban Újra Kezdjük!' Mit kezdenek újra? (...) Hát romokat csinálni, kommunistákat gyilkolni, zászlókat sárba tiporni, könyveket égetni, boltokat fosztogatni, aztán ha ez megvan, visszavenni a gyárat a munkástól, a földet a paraszttól, kiűzni az egyetemről a dolgozó nép fiait...” „Nem lesz itt újrakezdve semmi. (...) Nemcsak beszélünk, erőnk is van! MUK-kanjak csak meg, a torkotokra fojtjuk a MUK-kantást...”

Amnesztia és ítéletek

„Tegnap délelőtt a röszei jugoszláv-magyar határszakaszon 305 felnőtt és 32 tizenéves és tizenhét év közötti kiskorú gyermek lépte át a magyar határt” – írjuk április 3-án. „Az amnesztia-rendelet után tértek haza, de előbb jelentkeztek (...) Ők az utolsók, akik az amnesztia-rendelet lejárta után hazatérhetnek Magyarországra.”

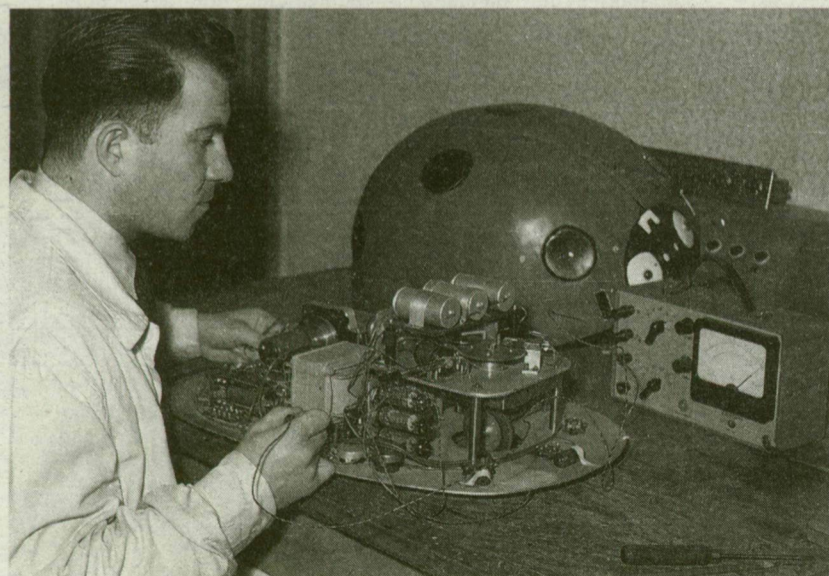
Május 15-én arról tudósítunk, hogy két év börtönt kapott „Sipőcz Jenő alkalmi énekes-bendzsós”, aki „hangszerét nyakába akasztva az ellenforradalom időszakában járta a szegedi

→ **KRONOLÓGIA. 1957. január 19.:** Kivégzik Dudás Józsefet és Szabó Jánost, akiket a népi demokratikus rend megdöntésére irányuló fegyveres felkelés szervezésének bűntette miatt halálra ítélték. **Február 2.:** Kádár János salgótarjáni beszédében Nagy Imrét ellenforradalmi felkelés szításával vádolja és árulónak nevezi. **Március 21.:** Megalakul a Kommunisták Magyarországi Szövetsége (KISZ). **Március 25.:** Rómában aláírják az Európai Gazdasági Közösség létrehozásáról szóló dokumentumot. **Május 1.:** Megkezdődik a Magyar Televízió. **Május 29.:** Letartóztatják a MEFESZ egyik alapítóját, a szegedi joghallgató Kiss Tamást. Eddig 209 személyt tartóztatnak le Szegeden, és indítanak ellenük eljárást politikai bűncselekmény miatt. **Augusztus 31.:** Kirakatper után ítélet Szegeden Skultéthy Medárd és társai ügyében. **November 13.:** A Szputnyik-2 műhold fedélzetén eljut az világűrbe az első élőlény, Lajka kutya.

vendéglőket és italboltokat, ahol a maga 'alkotta' izgató tartalmú 'művekkel' szórakoztatta a vendégeket. Lakása ablakába ugyanakkor kibiggyesztette rádióját, s ország-világ hallatára bömböltette, illetve közvetítette vele a Szabad Európa uszító hangját.”

→ Szabolcsi Gábor (1921–1989)

Makón, 1921. február 15-én született Szabolcsi Gábor kritikus, irodalomtörténész, szerkesztő. 1944-től a szegedi egyetem bölcsészkarán tanult. Még hallgatóként szerkesztője volt a Szegedi Híd című folyóiratnak. „Doktorátusának megszerzése (1948) után a szabadművelődés területén, majd 1952-től a szegedi egyetemi könyvtárban dolgozott” – olvassuk a www.netlexion.hu-n. Szerkesztői munkatársa lett 1957–1960 között a Délmagyarországnak: például az 1957. április 4-i, a felszabadulási ünnepi számban jelent meg a Balogh Józsa öröme című riportja. De 1960-ban szerkesztette a Tiszatáj Irodalmi Kiskönyvtárát is. 1958–1963 között a szegedi egyetem irodalmi tanszékén adjunktusként oktatott, majd 1963-tól Budapesten élt, betegsége miatt rokkantnyugdíjasként. Cikkei a Népszabadságban, a Magyar Hírlapban, a Kortársban jelentek meg. Irodalomtörténeti munkája során elsősorban József Attila kézírataival, elfelejtett József Attila-szövegekkel foglalkozott – 1989. január 18-án bekövetkezett haláláig.

LOGIKAI GÉP ÉS KIBERNETIKA „Dr. Kalmár László vezetésével Szegeden is megindultak a kibernetikai kutatások, amelyeknek első, s a nemzetközi tudományos életben is jelentős eredménye lesz a szegedi logikai gép megépítése” – tudósít Szabolcsi Gábor október 2-án. – „A kibernetika új tudományág. Eredményeit nemcsak a bonyolult rendszerű vezérlési folyamatok megoldásánál tudjuk felhasználni, hanem a ballisztikában, az elektronikus számológépek konstruálásánál, léghéghárításban, közlekedésbiztosító berendezéseknél, automatizálásnál; az élet egyre több területén” – magyaráz a professzor. – „A mi kibernetikai munkánk az elmúlt év tavaszán kezdődött.” Hozzáfogtak „egy elektromechanikus logikai gép felépítéséhez. (...) A Ferranti-féle logikai géphez áll a legközelebb.” Az első magyar kibernetikus gép, a szegedi katicabogár (képünkön) 1957-ben készült.

SÁRGA UTÁN PIROS

MUNKATÁRSUNKTÓL

„Sárga után piros – néhány pillanat múlva zöld színű lámpa villan fel az Anna-kútnál lévő 'villanyrendőr' sarki oszlopain. Kell a forgalom szabályozása, mert a hetipiacos napokon egyre több jármű halad át a Kossuth Lajos sugárút és a József Attila körút kereszteződésében – áll a magyarázat február 28-i címlapunkon Liebmann Béla felvétele mellett. – Teherautók, személyautók, taxik váltogatják egymást, s szabályos

időközönként érkeznek a rókusi állomásról a nagyállomásra tartó villamos szerelvények. A jó idő beálltával feltűnnek a száguldó rémek – a Pannóniak, s ilyen forgalomban bizony ügyelnők kell ám a Marx tere igyekvő hetipiacosoknak, de a 'bennszülött' szegedi járókelőknek is. A sarki 'örtorony' parancsnoka, a rendőrnő fáradhatatlanul figyeli a járművek, járókelők mozgását, és szabályozza a forgalmat. Védi mindnyájunk testi épségét...”

NAPI HÍREK

Tükröt tart szülővárosának és a régióknak a Délmagyarországot. A cikkek, információk fölött a forrás: „saját tudósítónktól” – most 1957-ből.

MUNKATÁRSUNKTÓL

VÁLLALATI KISBANK. „Szegeden összesen 67” Kölcsonös Segítő Takarékpénztár (KST) „működött, több mint 11 ezer taggal”. „Sorra újjaalakulnak a szegedi vállalati 'kisbankok’. Ahol nem hisznek az inflációban és élére állítják a forintot” (január 11., péntek).

YVES MONTAND SZEGEDEN. „A kiváló francia szanzonek, Yves Montand a hónap második felében Szegeden is fellép” (február 2., szombat).

BOYSZOLGÁLAT. „A hívásra – 'Halló boy!’ – tegnap óta nyomban megjelenik egy remek 750-es BMW motorke-rek-pár, s tetszés szerint szállít árut 'háztól házig’, a lehető leggyorsabban” (április 2., kedd).

JÓZSEF ATTILA MAKÓN. „Áll a szobor. A költő, akit annyi emlék fűz Makóhoz, végre szobrot kapott ifjúkora városában” (április 14., vasárnap).

ISMÉT DÉLMAGYARORSZÁG. „Lapunk nagy múltú nevét, a Délmagyarországot visszaveszi az újság címéül” (május 1., szerda).

VIT-NAP. „Egy nap még és megkezdődnek a szegedi VIT-nap műsorai.” A moszkvai Világifjúsági Találkozó tiszteletére „ma szavalóverseny és tábor-tűz, holnap: repülőnap, sétahajózás, változatos kulturális- és sportműsor, este: színpompás ifjúsági karneval” (július 20., szombat).

ISMÉT SZABADTÉRI? „Az első lépések a nagy hagyományú Szegedi Szabadtéri Játékok felújítására a Beloiannisz téren: Vaszy Viktor, a Szegedi Nemzeti Színház igazgatójának, az előkészítő bizottság vezetőjének irányításával színter- és színpad elhelyezésének lehetőségeit, a tér akusztikai és egyéb adottságait. Jövő nyáron már megszólalnak a téren az ünnepi játékok harsonái” (augusztus 18., vasárnap).

SZEGED ÚJ KAMARASZÍNHÁZA. „Ma este nyitja kapuit a Szegedi Nemzeti Színház kamaraszínháza. A Horváth Mihály utcában a 220 ezer forintos költségen berendezett színházterem szép otthona lesz a kamaraegyüttesnek” (szeptember 17., kedd).

ESTI EGYETEM. „Értesítjük a marxizmus-leninizmus esti egyetem I. évfolyamának hallgatóit, hogy részükre a második foglalkozást október 21-én (...) az Ady téri egyetem nagy előadótermében tartjuk” (október 19., szombat).

HELLER ÁGNES SZEGEDEN. „Hasznos szolgálatot tesz a szegedi pedagógusoknak, a szegedi ifjúsági mozgalom vezetőinek is a TIT akkor, amikor Heller Ágnesnek Marxizmus és erkölcsi normák című előadását ezekről a kérdésekről megrendezi. Az előadás holnap, hétfőn este 7 órakor a Juhász Gyula Művelődési Otthonban kerül sorra” (november 24., vasárnap).

IVÁZSAT. „Száznyegen hektoliter palackozott bort, egymillió nagyfröccsöt kap Szeged. Lesz mit inni az ünnepek alatt” (december 7., szombat).

KISZ FENYŐFAÜNNEPSÉG. „Megjutalmazták a legtevékenyebb szegedi fiatalokat a KISZ fenyőfa-ünnepségén. (...) Az Ifjúsági Házban mintegy száz meghívott fiatal gyülekezett össze, az ifjúsági mozgalomban legjobban kitűnt szegedi fiatalok. (...) Sipos Géza el-társ, a KISZ városi bizottságának titkára szolt ezután a megjelentekhez. (...) A jutalmazásokat követő vacsora, meg a jó bor hamarosan még magasabbra emelte a hangulatot, s a fiatalok a jól végzett munka után boldogan koccintottak az elért eredményekre és a további sikerekre” (december 22., vasárnap).